

Кафедра методики професійного навчання

УДК 377/378:334

Партнерство освіти і виробництва у підготовці фахівців: сучасний стан і перспективи

Горбунова К.М.

кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри методики професійного навчання
Миколаївський національний аграрний університет
м.Миколаїв, Україна

Анотація. У тезах розглянуто сучасний стан партнерства закладів освіти та підприємств-роботодавців у підготовці фахівців в Україні. Проаналізовано нормативно-правову базу, роль соціального партнерства у розвитку професійної освіти, форми державно-приватного партнерства та стан оновлення матеріальної бази закладів ПТО. Визначено основні перешкоди і перспективні напрями зміцнення партнерства.

Ключові слова: партнерство освіти і виробництва, соціальне партнерство, заклади професійної освіти, роботодавці, рада роботодавців, підготовка фахівців.

Партнерство закладів освіти і підприємств-роботодавців є одним із ключових механізмів забезпечення якості підготовки фахівців. Воно скорочує розрив між змістом освітніх програм та реальними вимогами ринку праці, прискорює адаптацію випускників до виробничих умов і підвищує їхню конкурентоспроможність. Попри декларативне визнання важливості такого партнерства, його практична реалізація в Україні залишається нерівномірною та недостатньо системною.

Особливої актуальності проблема набуває в умовах повоєнного відновлення країни. Держава потребує кваліфікованих фахівців для відбудови інфраструктури, промислового та аграрного секторів - і заклади освіти мають оперативно реагувати на цей запит через налагодження реального партнерства з роботодавцями.

Правовою основою партнерства освіти і виробництва є Закон України «Про професійну освіту» (від 21 серпня 2025 р. № 4574-IX, набрав чинності з 1 січня 2026 р.), який закріплює ширші повноваження роботодавців у наглядових радах закладів, підтримку партнерських форм навчання та право закладів на фінансову автономію [1]. Закон України «Про вищу освіту» (2014, зі змінами) передбачає обов'язкове залучення роботодавців до формування освітніх програм та акредитаційних процедур.

На рівні державної освітньої політики МОН України визначає такі форми державно-приватного партнерства у сфері освіти: спільна розробка освітніх і професійних стандартів; забезпечення практичної підготовки здобувачів на базових підприємствах; запровадження галузевих і іменних стипендій; закріплення організацій закладами освіти для шефської допомоги; участь роботодавців у конкурсному оцінюванні випускників [4].

Дослідниця Чернецова Н. (Інститут професійної освіти НАПН України) обґрунтовує роль соціального партнерства у розвитку професійної (професійно-технічної) освіти через налагодження партнерської взаємодії у модернізації змісту, форм, методів і технологій підготовки кваліфікованих робітників відповідно до вимог ринку праці. Дослідниця виокремлює напрями такого партнерства: спільна відповідальність за якість підготовки фахівців, участь роботодавців у освітньому процесі, моніторинг та оцінювання результатів навчання [2].

Скиба Ю., Жабенко О., Ковтунець В. та ін. (Інститут вищої освіти НАПН України) наголошують, що актуальним завданням є підготовка фахівців, які «задовольняють потреби практики й відповідають вимогам майбутнього робочого місця та запитам роботодавців», що зумовлює посилення взаємодії закладів вищої освіти із ринком праці як «партнером у подоланні розриву між наявним рівнем сформованості професійної компетентності й кваліфікації випускників та затребуваними» [3].

Однією з дієвих форм матеріального втілення партнерства є навчально-практичні центри (НПЦ) - оснащені приміщення закладу освіти, де здобувачі проводять практичні заняття на сучасному виробничому обладнанні. МОН України реалізує системне фінансування НПЦ з 2016 р.: станом на початок 2021 р. коштом держбюджету створено або оновлено 194 таких центри, ще близько 180 - за підтримки соціальних партнерів [5].

Інституційною формою постійного партнерства є ради роботодавців при закладах освіти. Як зазначається у практиці Бережанського фахового коледжу НУБіП України, «рада роботодавців - це ефективна форма партнерства між освітою та бізнесом», яка «об'єднує зусилля коледжу та роботодавців у спільній справі формування висококваліфікованих, компетентних і затребуваних на ринку праці фахівців» [6]. У межах таких рад роботодавці беруть участь у формуванні освітніх програм, організації практик та відборі кадрів.

На основі аналізу нормативних і наукових матеріалів виокремлено такі системні перешкоди:

1. відсутність достатніх економічних стимулів для підприємств, що беруть участь у підготовці фахівців - податкових пільг, компенсацій витрат на обладнання та наставництво;

2. нерівномірність охоплення: ефективні моделі партнерства зосереджені переважно у великих містах і на великих підприємствах, тоді як малі та середні підприємства практично виключені з процесу;

3. недостатня гнучкість освітніх програм щодо специфічних вимог конкретних роботодавців, що ускладнює побудову спільних навчальних траєкторій;

4. пошкодження матеріально-технічної бази закладів освіти внаслідок збройної агресії, що потребує додаткових ресурсів для відновлення умов практичної підготовки.

Партнерство освіти і виробництва є необхідною умовою підготовки конкурентоспроможних фахівців і важливим чинником повоєнного відновлення України. Новий Закон «Про професійну освіту» (2025) розширює правові можливості для такого партнерства. Наукові дослідження підтверджують, що соціальне партнерство є ефективним механізмом модернізації змісту і форм підготовки фахівців відповідно до вимог ринку праці. Перспективи розвитку партнерства пов'язані із запровадженням системних стимулів для роботодавців, розширенням мережі навчально-практичних центрів і рад роботодавців та гнучким оновленням освітніх програм.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про професійну освіту» від 21.08.2025 р. № 4574-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4574-20> (дата звернення: 28.03.2026).
2. Чернецова Н. Роль соціального партнерства у розвитку професійної (професійно-технічної) освіти. Професійна педагогіка. 2023. № 2 (27). С. 138–145. DOI: <https://doi.org/10.32835/2707-3092.2023.27.138-145>
3. Скиба Ю., Жабенко О., Ковтунець В. та ін. Теоретичні основи та провідний зарубіжний досвід взаємодії вищої освіти та ринку праці в умовах воєнного стану та післявоєнного відновлення України : препринт. Київ : Інститут вищої освіти НАПН України, 2023. 142 с. DOI: <https://doi.org/10.31874/978-617-7644-59-9-2023>
4. Міністерство освіти і науки України. Державно-приватне партнерство. URL: <https://mon.gov.ua/osvita-2/profesiyno-tekhnichna-osvita/reforma-profesiynoi-osviti/derzhavno-privatne-partnerstvo-ta-dualna-osvita/derzhavno-privatne-partnerstvo> (дата звернення: 28.03.2026).
5. Міністерство освіти і науки України. Навчально-практичні центри. URL: <https://mon.gov.ua/osvita-2/profesiyno-tekhnichna-osvita/reforma-profesiynoi-osviti/derzhavno-privatne-partnerstvo-ta-dualna-osvita/derzhavno-privatne-partnerstvo/navchalno-praktichni-tsentri> (дата звернення: 28.03.2026).
6. Рада роботодавців як ключовий партнер у розвитку Бережанського фахового коледжу НУБіП України. 20.11.2025. URL: <https://batk.nubip.edu.ua/index.php/uk/usi-novyny/58-stakeholders/4603-rada-robotodavtsiv-iak-kliuchovyi-partner-u-rozvytku-berezhanskoho-fakhovoho-koledzhu.html> (дата звернення: 28.03.2026).

Abstract. The theses examine the current state of partnership between educational institutions and employer enterprises in the training of specialists in Ukraine. The regulatory framework, forms of public-private partnership in education, the state of material and technical renewal of vocational education institutions and the role of employers' councils are analysed. The main obstacles and promising directions for strengthening partnership are identified.

Keywords: education-industry partnership, vocational education institutions, employers, employers' council, training of specialists, public-private partnership.